

‘Fatsoenlijke lonen en eerlijke winsten’

T.b.v. het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer op 24 mei 2022 over ‘Winsten en lonen’

Buitensporige winstmaximalisatie aanpakken

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt ontvangen werknemers al jaren een te klein deel van de winstgroei bij werkgevers. Bedrijven streven winstmaximalisatie na, wat de inflatie heeft verhoogd. Het CNV doet daarom een ‘Rijnlands’ appel op werkgevers om de lonen te verhogen en af te zien van buitensporig hoge winst- en dividenduitkeringen.

Het CNV roept de Tweede Kamer en het kabinet op om snel werk te maken van (1) de hervorming van de arbeidsmarkt, zoals uitgewerkt in de Kamerbrief van 3 april jl. en (2) het breder toegankelijk maken van financiële werknemersparticipatie, zodat werknemers meer zeggenschap krijgen over de bedrijven waar ze werken. In het bijzonder over het dividend- en winstbeleid, zodat zij daar ook meer van kunnen meeprofiteren.

Winstinflatie versus achterblijvende lonen en investeringen

De afgelopen jaren zijn de winsten van Nederlandse beursgenoteerde bedrijven flink gestegen. Tussen 2019 en 2022 namen de winsten met 36 procent toe; in diezelfde periode stegen de arbeidskosten maar met 12 procent.¹

Uit onderzoek van de Rabobank en de Europese Centrale Bank blijkt dat deze winstgroei heeft bijgedragen aan de inflatie, ook wel ‘winstinflatie’ genoemd. Het onderzoek van de Rabobank laat zien dat als bedrijven de verkoopprijzen alleen hadden verhoogd om hun winst op peil te houden, de Nederlandse afzetprijzen in 2022 maar liefst 2,2 procentpunt lager waren geweest. Dit gerelateerd aan de totale stijging van 11,8 procent in 2022 van de prijzen van finale bestedingen, waaronder de consumptie van huishoudens.²

Tegelijkertijd stijgen de *reële* brutolonen nauwelijks. Ook is er geen sprake van een stijging van investeringen evenredig met de winststijging.³

Inflatie en achterblijvende lonen verhogen ziekteverzuim

Recent onderzoek van het CNV laat zien dat de achterblijvende reële loongroei uiterst problematisch is en effect heeft op de gezondheid van werknemers.

Volgens recent onderzoek van het CNV onder haar leden heeft ongeveer een kwart van alle werkenden steeds meer moeite om hun rekeningen te betalen. 14% van de werkenden redt het einde van de maand niet en bijna de helft maakt zich zorgen over hun toekomstige financiële situatie.

¹ <https://esb.nu/hoge-winsten-in-tijden-van-stijgende-prijzen/>

² <https://www.rabobank.nl/kennis/d011366704-is-in-nederland-sprake-van-graaiflatie>

³ <https://esb.nu/naar-een-beter-begrip-van-de-macro-economische-kringloop/>

Van de werkenden met financiële problemen heeft 26% gezondheidsklachten zoals hoofdpijn of buikpijn als gevolg van geldzorgen. De helft van hen heeft last van stress en 17% presteert op het werk minder goed. 9% van de werkenden zit tegen een burn-out aan als gevolg van geldstress.

De hoge inflatie en achterblijvende lonen treffen ook de middeninkomens steeds harder. Het is onwenselijk dat mensen, ondanks fulltime werk, wakker liggen van geldzorgen. Het gaat om ruim twee miljoen werkenden die kampen met geldstress. Geldstress dreigt hiermee een extra aanjager voor het ziekteverzuim te worden.⁴

Achterblijvende investeringen belemmeren economische groei

Opvallend in negatieve zin is dat uit onderzoek ook blijkt dat er sprake is van achterblijvende investeringen.⁵ Hoewel de winsten zijn gestegen, is er niet evenredig meer geïnvesteerd in het vergroten van de productiviteit.

Dit kan een belemmering worden voor de productiviteitsgroei en bijdragen aan toekomstige stagnatie van de economische groei. Om Nederland welvarend te houden, zijn forse investeringen nodig. Niet in de laatste plaats om de noodzakelijke transitie te realiseren, zoals de klimaattransitie. Dit punt wordt benadrukt in het SER MLT advies 2021-2025: 'Zekerheid voor mensen, een wendbare economie en herstel van de samenleving'.⁶

Rijnlands denken, hogere lonen en democratisering van bedrijven

Het CNV doet een 'Rijnlands' appel op werkgevers. Vanuit Rijnlands denken zouden werkgevers altijd de lange termijn voorop moeten stellen en een beleid moeten voeren waarin de belangen van het bedrijf in evenwicht zijn met de belangen van werknemers en de samenleving als geheel. Ondanks uitingen vanuit werkgeversorganisaties ('Ondernemen voor Brede Welvaart') zien wij daar nu onvoldoende van terug.⁷

Bedrijven moeten ethische principes hanteren bij hun beslissingen over winstgroei, vooral in (nood)situaties, om te voorkomen dat winstmaximalisatie de inflatie aanjaagt. De overheid zou bedrijven moeten aanspreken op dit gedrag. Dat gebeurt nu niet.⁸

Daarnaast moeten lonen meegroeien met winsten. Dat lonen achterblijven waar winsten groeien kan niet getolereerd worden. Reële lonen moeten stijgen, zodat werknemers hun rekeningen kunnen betalen en zonder stress kunnen werken en leven. Dit draagt ook bij aan een vermindering van het ziekteverzuim (en de gerelateerde kosten) en heeft een positief effect op de gehele samenleving. We roepen werknemers op zich aan te sluiten bij de vakbonden en samen met ons de strijd aan te gaan.⁹ Een goede cao komt immers niet uit de lucht vallen. Daar is de inzet van werknemers en onderlinge solidariteit keihard voor nodig.

De invloed van de overheid is (grotendeels) indirect. Hoewel loononderhandelingen aan de cao-tafel gebeuren, kan de overheid maatregelen nemen om de omstandigheden waarin deze onderhandelingen plaatsvinden te verbeteren. De overheid moet de onderhandelingspositie van werknemers versterken, door vakbonden en collectieve arbeidsovereenkomsten te stimuleren. Daarnaast is hervorming van de arbeidsmarkt, die een einde maakt aan de doorgeslagen flexibilisering, nodig. Deze flexibilisering doet namelijk af aan het vermogen van vakbonden om hogere lonen af te dwingen. In de brief die minister Van Gennip op 3 april jl. naar de Tweede Kamer heeft gestuurd staan voorstellen voor hervorming van de arbeidsmarkt die het CNV van harte ondersteunt.¹⁰ We roepen de minister en de Tweede Kamer op dan ook snel op basis van deze brief tot de benodigde wetgeving te komen.

⁴ <https://persberichten.deperslijst.com/242932/cnv-miljoenen-werkenden-gebukt-onder-geldstress.html>

⁵ <https://esb.nu/naar-een-beter-begrip-van-de-macro-economische-kringloop/>

⁶ <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2021/sociaal-economisch-beleid-2021-2025.pdf>

⁷ <https://www.vno-ncw.nl/nieuws/ondernemersverenigingen-nieuw-rijnlands-model-met-brede-welvaart-als-kompas>

⁸ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1529706409/economieminister-geen-sprake-van-graaiinflatie>

⁹ <https://www.cnv.nl/lid-woorden/>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/03/kamerbrief-voortgang-uitwerking-arbeidsmarktpakket>

In de visie van het CNV is democratisering van bedrijven essentieel. Werknemers verdienen zeggenschap over het winst- en dividendbeleid van de bedrijven waar zij werken. Ook moeten werknemers mee kunnen profiteren van goede bedrijfsresultaten, los van de noodzakelijke reële loonsverhoging. Die mogelijkheid zou er niet alleen moeten zijn voor het 'hogere' management, zoals nu vaak het geval is. Een manier om dit te bereiken is door de introductie van financiële werknemersparticipatie: aandelenbezit voor werknemers. De overheid kan hierbij een belangrijke rol spelen, door te zorgen dat financiële werknemersparticipatie breed toegankelijk en aantrekkelijk is voor werknemers. Eerder hebben wij als CNV daar al voorstellen voor gedaan.¹¹

Actievoeren

Het vraagstuk van achterblijvende lonen versus hoge winsten is urgent. We roepen u als Tweede Kamer op uw verantwoordelijkheid te nemen. Als vakbond blijft het CNV onverminderd actievoeren totdat er zichtbare verbetering op de arbeidsmarkt is, en loon en winst in balans zijn.

Contact

Vragen naar aanleiding van deze position paper? Neem contact op met Ruben van der Ploeg:
r.vanderploeg@cnv.nl / 06 – 14 47 88 12

¹¹ <https://www.cnv.nl/nieuws/cnv-werknemer-moet-sneller-en-beter-mee profiteren-van-bedrijfswinst/>